

A távoktatás a vállalati képzésben *

Külföldön immár "hagyományosnak" nevezik azt a módszert, amikor a "tanuló" postán kapja a tananyagot, azt önállóan feldolgozza, és bizonyos időközönként megkeresi tutorát (azaz a fejlődését segítő tanárt) azoknak a kérdéseknek a tisztázása érdekében, amelyeket egyedül nem tudott megválaszolni. Ezután elmegy vizsgázni vagy önállóan ír egy dolgozatot, amelyekre jegyet (esetleg kreditpontot) kap. Legelőször a levelező oktatás alakult át távoktatássá. Ma hazánkban hasonló folyamatot látunk: egyrészt egyre többen akarnak vagy kényszerülnek tanulni munka mellett is, másrészt az oktatással foglalkozó nagy vállalkozások, vagy maguk az egyetemek sem bírják már ellátni a hallgatók tömegeit.

Mi a "távoktatás"?

A fenti fogalommal kapcsolatban két meghatározást szoktak rendszeresen keverni.

Az egyik a **nyitott képzés** ill. tanulás (Open Learning), a másik a **távoktatás** ill. tanulás (Distance Learning).

Az "ideális" nyitott képzésen (Open Learning) való részvételnek nincs a végzettségre vonatkozó belépési kritériuma, bárki jelentkezhet rá. A tanuló bármikor - vagy inkább elfoglaltságától függő - időben fejezheti be az adott modult és így a tanulmányait. Otthon vagy a munkahelyén foglalkozhat a tananyaggal, nem kell elutaznia a képzés helyszínére.

A távoktatásnak (Distance Learning) az a lényege, hogy a tanuló és a tanár nem ugyanazon a helyen tartózkodik. A kapcsolatot levelezésen, telefonon vagy e-mail-en keresztül tartják és időszakosan mód nyílik a telefonos- vagy video-konferenciára is. Legtöbbször van végzettségre vonatkozó belépési kritérium, a dolgozatokat pedig bizonyos határidőre el kell készíteni.

A nyitott képzések általában használják a távoktatás technikáit is, de a távoktatás ritkán tudja biztosítani a nyitott képzések korlátok nélküli működését.

Miért van / lehet szükség a távoktatásra?

A távoktatás több tényező miatt válik egyre inkább szükségessé:

- az egyes képzések iránti igények nem koncentrálnak feltétlenül egy vagy két földrajzi központ köré, a hallgatók kisebb-nagyobb területen szétszórva élhetnek,

- egyre többen tanulnak - intenzív - munka mellett, tehát időben sem lehet könnyen összehangolni a tanórákat,

- egyre többen kívánnak részt venni egy-egy adott képzésen, talán még a tanterembe sem férnének be.

A térbeli és időbeli deszinkronitás és a jelentős létszám miatt érdemes lehet inkább távoktatási módszereket és eszközöket használni a hagyományosabb helyet. A fejlődést jelentősen elősegítette az informatika térnyerése és mindennapi alkalmazása.

---

* Megjelent: Menedzserek Országos Szövetségének lapjában, MENEDZSER 1999/9. szeptemberi számában, 9. o.

Milyen ma a távoktatás?

A World Wide Web vagy világháló nagyszerű lehetőséget nyújt a távoktatás számára: **teljes virtuális tanulási környezet** lehet létrehozni általa. Az, akinek a jelentkezését a képző intézmény elfogadta (természetesen pályázat is e-mail-en keresztül érkezik be) belépési kódot (password) kap, amellyel nemcsak a tananyagokhoz férhet hozzá, de egy **tanuló közösség** részévé is válhat. Még a kurzus indulása előtt **képzési szükséglet feltáró** kérdőívet töltenek ki a résztvevőkkel, amelynek összesített eredményeit a tanárok maximálisan igyekeznek figyelembe venni a képzés alatt.

A kurzus egy ismerkedő, indító **workshoppal indul**, ahol a tanulók és a tanárok személyesen is jelen vannak. Itt pontosítják a képzés céljait, áttekintést kapnak a tananyag szerkezetéről, megismerik a technikák kezelését és az adott szoftverek használatát, kialakítják az együttműködési mintákat.

A kurzus általában **modulokból épül fel**. A tananyagok készítését szigorú minőségbiztosítási rendszer szabályozza, amelyeknek eredménye sem tárgyi tévedést, sem írás- ill. képhibát nem tartalmazhat. A tananyag és az ajánlott irodalom - ill. ajánlott web oldalak - címeinek frissítéséért a tananyagkészítők a felelősek.

A törzsanyagon kívül a tanulók letölthetik az internetről a legfontosabb olvasmányokat, szakkikkeket is, sőt ún. "link"-ek segítségével egy-egy adott témához kapcsolódó egyéb forrásokhoz, akár elektronikus könyvtárakhoz is eljuthatnak. Az ajánlott könyvek megrendelésére is módjuk nyílik. Az adott kurzus témájához kapcsoló "kurzus újság" legfrissebb számai automatikusan megjelenhetnek a képernyőn, ha valaki fellép a tanfolyamot támogató internet címére.

A levelezési rendszer és az írásos beszélgetési oldal lehetővé teszi, hogy a hallgatók egymás között "társalogjanak", forrásanyagokat cseréljenek ki, gondolatokat osszanak meg. A tematikus levelezési oldalakon egy-egy téma részletesebb kibontása történhet. Az oldalirányú, tanuló-tanuló kapcsolatokat erősítheti, hogy minden hallgató saját fényképes Web oldalt készíthet magáról, amelyhez linken át saját - máshol, például a munkahelyén - meglévő web oldalt kapcsolhat.

Mielőtt még a tanárral felvonnák a hallgatók a kapcsolatot valamilyen kérdés vagy probléma tisztázása érdekében, a szakkifejezések elektronikus jegyzékében megnézhetik a meghatározásokat, az ellenőrző kérdésekhez tartozó megoldásokat és levezetéseket, valamint ellenőrizhetik a közös kalendáriumban, hogy melyik dolgot mikorra kell elküldeniük e-mailben, ill. a tanárt mikor találhatják a munkahelyi számítógépe előtt. Van esélyük arra, hogy a leggyakrabban előforduló kérdések és válaszok között megtalálják azt is, amelyet éppen meg akartak kérdezni.

A tanár elérhető ugyan e-mail útján, de bizonyos fontos témákat előadhat videofellevő előtt is, amely szintén lehívható az internet segítségével. Előre egyeztetett időpontban videokonferenciára nyílik lehetőség.

A távoktatásban is egyre gyakoribb, hogy nem pusztán a megismert tananyagot kéri vissza, hanem annak *képróbalására és alkalmazására* adnak csak kreditpontot. Így a hallgató megteheti, hogy a korábbi ismereteit és készségeit is hasznosítsa olyan feladat megoldása során, amely érdekli őt és közel áll a mindennapi munkájához. A tanár részletes, szöveges visszajelzést

nyújt a kapott műről, amellyel elsősorban a tanuló fejlődéséhez kíván hozzájárulni. Minden modul után a kurzusvezetők kérhetnek visszajelzéseket hallgatóiktól egy-egy kérdőív segítségével, amely szintén a kurzus web oldalán megtalálható, kitölthető és azonnal elküldhető. A záró workshopnak a hallgatók életében fontos szerepe van a tanulságok összegzése és megosztása érdekében.

A szervezők munkáját megkönnyítő elektronikus tanfolyam nyilvántartás előnyeit most nem részletezzük, azok könnyen beláthatók.

Mit tegyen a vállalat?

Távoktatásos tananyagok kifejlesztésének akkor van értelme, ha az adott vállalat *több telephellyel* rendelkezik, drága lenne a mindenkori utaztatás, sokan dolgoznak azonos munkakörben és ezért *nagy létszámokra* lehet számítani bizonyos képzések esetén. Előfordulhat, hogy kevés a speciális ismeretekkel rendelkező tanár ill. szakember, és azok is szoros munkaidőben dolgoznak, esetleg másodállásban tanítanak szakértői munkájuk mellett, tehát nehezen alkalmazkodnak a kötött órák időpontjaihoz. Ekkor érdemes átgondolni, hogy egyes képzéseket át lehet-e alakítani távoktatássá. Számolnunk kell azzal, hogy viszonylag *szokatlan* a módszer a hazai lakosság körében, alkalmazása *nagyobb tanulás iránti motivációt* valamint *önállóságot igényel* a tanulótól. A tanulással együtt járó feszültséget csak a tanár és a társak támogatása, biztatása tudja enyhíteni. Az igazi távoktatás nem hagyja magára a tanuló embert.

Az *intranet*, a vállalaton belüli kommunikációs háló - ha ahhoz minden alkalmazott hozzáférhet - kitűnő lehetőséget nyújt a belső képzések távoktatási technológiákkal való kiegészítéséhez.

Ugyanakkor figyelembe kell vevünk, hogy *önismeret és társas (pl. eladási, vezetési) készségek széleskörű fejlesztésére nem alkalmas* a módszer és a technika, mert azokhoz éppen a társak intenzív jelenlétére és aktivitására van szükség. A *tréningek hatékonyabb előkészítését és utógondozását* viszont akkor is segítheti a távoktatás néhány elemének használata, ha maga a workshop nem nélkülözhető.

*Szatmáriné dr. Balogh Mária
Munka- és pályatanácsadó szakpszichológus,
tréner, szervezfejlesztő tanácsadó*